

Munca în viziunea anarhistă

2014

Există multe semnificații pentru noțiunea de "muncă", una dintre acestea fiind ideea de împlinire a vieții umane. Bakunin nu diferențiază omul de restul speciilor când a dorit să vadă dacă necesitatea de a trăi muncind e o lege a vieții. Pentru anarhistul rus, munca garantează existența și deplina dezvoltare umană. Ceea ce ne diferențiază de alte animale e inteligența noastră progresivă și, prin urmare, capacitatea productivă. Munca umanizantă e atunci când aceasta nu satisface doar nevoile fixe și limitate ale vieții animale, ci și pe cele sociale și individuale ale omului care dorește să atingă punctul de libertate deplină. Această sarcină enormă, pe care Bakunin o numește "ilimitată", face parte din procesul de emancipare materială și nu ține doar de dezvoltarea intelectuală și morală a omului.

Eliberarea de nevoile de bază (foame, durere, etc.) e o eliberare parțială față de frica inerentă existenței animale, ce poate avea o funcție pozitivă și să acționeze ca un motor al acestei lupte permanente. De asemenea, Bakunin consideră religia o continuare a acestei frici existențiale. E posibil ca omul să fie același "animal" ca acum mii de ani și ne putem îndoi de îmbunătățirile intelectuale și morale atinse în anumite aspecte, dar cu siguranță potențialul progresului și al transformării mediului rămâne enorm (deși dorința sau posibilitatea de a face acest lucru sunt îndoielnice și depind de contextul în care ne aflăm).

Munca poate fi văzută și ca un "act de exploatare", concept care în propunerile anarhiste e mereu însoțit de ideea echitabilității. Proudhon considera "munca colectivă" o forță ce rezultă din eforturile comune ale muncitorilor și care nu poate fi măsurată, prin urmare, nu e recunoscută în salariu. În "Ce e proprietatea?" explică cum capitalismul își obține profitul "pentru că nu a plătit pentru această imensă forță care rezultă din uniunea și armonia muncitorilor, din convergența și simultaneitatea eforturilor lor".

Munca poate fi și o acțiune plăcută, optimistă, concept în armonie cu tradiția anarhistă. Kropotkin considera că "starea de bine" e cel mai puternic stimul pentru muncă, iar prin asta înțelegem acea muncă care ne oferă satisfacția nevoilor fizice, artistice și morale. Autorul cărții "*Ajutor reciproc: un factor al evoluției*" vede în muncitorul liber (opusul celui salariat) singurul care poate depune energie și inteligență maximă în realizarea unei sarcini cu adevărat productive.

Așadar munca plăcută se poate realiza doar în libertate, iar un contex de exploatare provoacă contrariul.

Una din cele mai adânci controverse ale societății capitaliste este diferențierea între munca manuală și cea intelectuală, care sunt recompensate prin salarii și condiții de muncă diferite.

Atât Bakunin cât și Kropotkin afirmau că munca manuală nu beneficiază de suficient timp liber, important pentru dezvoltare, iar clasa muncitoare e condamnată la o muncă fizică extenuantă care poate deteriora sănătatea și care neagă o armonie în alte aspecte ale vieții. Dorința clasei usuprite este de a scăpa de acest infern reprezentat de munca manuală, de multe ori fără o altă cale de ieșire decât cea de a deveni la rândul său exploatator. Așadar, din concepția anarhistă face parte și negarea existenței unei diviziuni între muncitori manuali și muncitori intelectuali.

Cât despre noțiunea de "salariu", anarhiștii consideră că retribuția se face injust. Proudhon consideră că muncitorul salariat e un datornic în permanență insolvent, obligat la o supraviețuire (prezentă și viitoare) doar prin salariul său, în timp ce proprietarul este un acumulator ilegal al unui capital furat. Kropotkin neagă orice încercare de valorizare monetară a muncii; a observat complexitatea relațiilor dintre muncă individuală și colectivă, în trecut și prezent și a concluzionat că nu se poate face o quantificare monetară a muncii.

Așadar, propunerile clasice anarhiste referitoare la organizarea economică sunt mutualismul, colectivismul și comunismul-libertar. **Mutualismul** lui Proudhon neagă proprietatea privată, sursa exploatarei și inegalității, dar consideră că posesia individuală e o condiție necesară vieții sociale. Dreptul de a ocupa pământ și fabrici e egal pentru toți, deținătorii de resurse vor fi mai mulți dar fără a se stabili dreptul de proprietate, apoi dacă munca e colectivă și rezultatul ei va fi unul colectiv și indivizibil. Un produs e rezultatul timpului și efortului depus în realizarea sa, așadar produsele sunt egale, trocul se face între produse cu singura condiție ca acest troc să fie făcut echivalent, în așa fel încât să nu fie loc pentru pro-

fit. Libera asociere și premisa echivalenței trocului e forma corectă pentru organizarea societății pentru Proudhon.

Colectivismul, susținut de Bakunin și adoptat de curentul anti-autoritar al Primei Internaționale, consideră că mijloacele de producție trebuie să fie proprietate comună, dar rezultatul muncii trebuie împărțit între producători de acord cu efortul depus de fiecare. Într-un final, **comunismul-libertar** aspiră la eliminarea oricărei forme de retribuție. Se neagă orice fel de valorizare a muncii în funcție de costul social al formării unui muncitor și se cere o împărțire de acord cu nevoile fiecăruia.

Acestea sunt trei viziuni economice diferite, de multe ori argumentate din diverse puncte de vedere libertare, dar care pot încă provoca schimbări în zilele noastre. Ultimul secol și jumătate a cunoscut multe realizări, dar continuăm să trăim într-o lume cu exploatare și fără o distribuire echitabilă a resurselor și care continuă să se bazeze pe autoritarism.

Aceste propuneri clasice anarhiste au servit ca rădăcini pentru alte forme moderne de organizare, cum ar fi economia participativă, o alternativă a capitalismului, ce promovează existența unor consilii de producători și consumatori, unde fiecare se poate pronunța în luarea deciziilor.

Descentralizare, sarcini alternante, ruptura de birocrație, fără diferența între munca intelectuală și cea manuală, acces și participare în orice aspect al vieții sunt idei relativ noi în exprimare, dar care necesită creativitate, imaginație și, înainte de toate, un punct de plecare echitabil și solidar.

Biblioteca Anarhistă

Munca în viziunea anarhistă
2014

Preluat la 16.12.2022 de la <https://iasromania.wordpress.com/>

ro.theanarchistlibrary.org